

ข้อกำหนด (Terms of Reference)
การจัดทำหลักสูตรการอุดมศึกษาที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเลี้ยงชีพได้อย่างมั่นคง
ภายใต้โครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ฯ ปีงบประมาณ 2569
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.)

.....

1. หลักการและเหตุผล

เป้าหมายหลักของโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนสมรรถนะสูง เพื่อตอบโจทย์ภาคการผลิตตามนโยบายปฏิรูปอุดมศึกษา เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การอุดมศึกษาไทยตระหนักถึงการแปลงรูปพลิกโฉม (Transforming) ระบบนิเวศการจัดการศึกษาที่สามารถบ่มเพาะ “ทรัพยากรมนุษย์” ให้สามารถพัฒนาบัณฑิตและกำลังคนให้ตอบสนองได้ตรงและทันความต้องการของตลาดแรงงานที่พลิกผันจากการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคโนโลยี ดังนั้นตั้งแต่เริ่มโครงการเป็นต้นมาข้อกำหนดการจัดทำหลักสูตรการอุดมศึกษาของโครงการจะพุ่งเป้าไปที่ความต้องการของภาคการผลิต ภาคบริการ ภาครัฐ ภาคประชาสังคมและชุมชนใน “แต่ละชั่วขณะ” ในแต่ละคาบ “เวลาล่วงผ่าน (Elapsed Time)” ของการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคโนโลยีเป็นสำคัญ

หลังสถานการณ์สภาวะวิกฤต COVID-19 วิวัฒนาการของเทคโนโลยีพลิกผันพัฒนารุดหน้าในอัตราที่รวดเร็วขึ้นเป็นทวีคูณ ส่งผลให้คาบเวลาล่วงผ่านของการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคโนโลยีพลิกผันเริ่มสั้นลงมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา โลกการทำงานจึงมี “สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา” หรืออีกนัยหนึ่งคือ ภูมิทัศน์การทำงานจะมี “หลายภาพ” ตลอดชีวิตการทำงานของกำลังคน นอกเหนือไปจากนั้นแต่ละภาพของภูมิทัศน์การทำงานมีความซับซ้อน และคาดเดายาก ภูมิทัศน์การทำงานดังกล่าวนี้ก่อปรกับคาบเวลาล่วงผ่านของการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคโนโลยีที่มีแนวโน้มลดลงพลิกผันแนวความคิดการจัดหา คัดสรร และพัฒนากำลังคนที่มีความสามารถเพื่อทำงานขององค์กร

เมื่อพิจารณาความรู้แพร่ระบาดหาได้ง่าย แต่องค์กรทุกภาคส่วนต้องการกำลังคนที่มีความสามารถปฏิบัติงาน “งานอาชีพ (Jobs) และหรือหน้าที่ของตำแหน่งงาน (Job Roles) ปกติใหม่ที่ต้องทำให้ได้สำเร็จได้โดยเร็ว” ตลอดจนสามารถ “สร้างความสำเร็จให้องค์กร” บรรลุเป้าหมายการปรับเปลี่ยนองค์กรตอบสนองโครงสร้างเศรษฐกิจปกติใหม่ของแต่ละคาบเวลาล่วงผ่าน

ความต้องการปกติใหม่ดังกล่าวนี้สร้างแนวความคิดการจัดหา คัดสรร และพัฒนากำลังคนโน้มเอียงออกจาก “ความรู้วิชาการ (Academic)” ในศาสตร์สู่ความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อปฏิบัติงานได้ทันที “ทักษะ (Skill)” และ/หรือความสามารถสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร “สมรรถนะ (Competency)” โดยไม่สนใจว่าทักษะ และหรือสมรรถนะนั้น ๆ ได้มาจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และ/หรือเรียนรู้ด้วยตนเอง “Skill-First Approach”

ความชัดเจนของภูมิทัศน์การทำงาน และแนวคิดให้ความสำคัญกับทักษะ และสมรรถนะเป็น “กระแส” หลักสำหรับการจัดหา คัดสรร และพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กรของตลาดแรงงานทำให้โครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนและกำลังคนสมรรถนะสูงเพื่อตอบโจทย์ภาคการผลิตตามนโยบาย

ปฏิรูปอุดมศึกษา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2567 เป็นต้นมานำแนวคิด Skill-First Approach มาประยุกต์ใช้ในการจัดการอุดมศึกษาเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเลี้ยงชีพได้อย่างมั่นคง

เมื่อกำลังคนทุกคนต้องมีภูมิทัศน์การทำงานเลี้ยงชีพหลายภาพตลอดชีวิต และตลาดแรงงานโน้มเอียงให้ความสำคัญกับทักษะ และสมรรถนะสำหรับการจ้างงาน (Skills-First Hiring) ตลอดจนกำลังคนต้องมีประสบการณ์ทำงานเพื่อสะสมขีดความสามารถการทำงานสะสม “ทุนฐานะเชิงทักษะ หรือสมรรถนะ” ที่เกิดจาก “ทุนฐานะด้านวิชาการ” ดังกล่าวข้างต้น โครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ฯ จึงมีแนวคิดเปลี่ยนผ่าน “ความรู้วิชาการ” สู่ “ทักษะ หรือสมรรถนะ” Transforming Knowledge เพื่อการทำงานด้วย “หลักสูตรการศึกษาระยะสั้น” เพื่อบ่มเพาะทักษะ หรือสมรรถนะระดับ “ทำได้อย่างมั่นใจ (Competent)” พร้อมปฏิบัติ “งานเฉพาะเจาะจง” ในระดับเริ่มต้นของแต่ละระดับสายงานอาชีพปกติใหม่ซึ่งเป็นที่ต้องการในแต่ละช่วงเวลาผ่านพ้น โดยกำลังคนสามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของกำลังคนที่มีอยู่

เพื่อให้การอุดมศึกษาปรับตัวตามแนวคิด Skill-First สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้กำลังคนสามารถเลี้ยงชีพอย่างมั่นคงตลอดชีวิตการทำงานท่ามกลางภาวะแวดล้อมการทำงานที่มีวิวัฒนาการตลอดเวลา หลักสูตรการศึกษาระยะสั้นของแต่ละช่วงเวลาผ่านพ้นต้องเป็น “ส่วนหนึ่ง” สามารถสะสมและสร้างพัฒนาการทักษะ สมรรถนะ รวมทั้งวิชาการความรู้ที่เปลี่ยนผ่าน ต่อยอดสู่ความเป็น “มืออาชีพ (Professional)” และหรือ “คุณวุฒิการศึกษา” ในอาชีพ (Career) และ/หรือ ระดับการศึกษา “ณ” คาบเวลาผ่านพ้นนั้น เมื่อมีคุณสมบัติเหมาะสม “Qualifying” สมควรได้รับการยอมรับ

นั่นคือเพื่อตอบโจทย์สถานะแวดล้อมการทำงานที่มีวิวัฒนาการ และการจ้างงานแบบ Skills-First แนวคิดการจัดการอุดมศึกษาของโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ฯ จะเป็นการจัดการศึกษาด้วยหลักสูตรการศึกษาระยะสั้นเพื่อเรียนรู้ให้มีทักษะหรือสมรรถนะ (Non-Degree Program) สำหรับเริ่มต้นทำงานเฉพาะเจาะจงในระดับต้น (Entry Level) สำหรับเลี้ยงชีพได้ก่อน จากนั้นกำลังคนจะทยอยสะสมขีดความสามารถของตนจากการเรียนรู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ และ/หรือการศึกษาเรียนรู้วิชาการด้วยตนเอง หรือจากสถาบันการศึกษา หรือสถาบันวิชาชีพ เพื่อสร้างความก้าวหน้าเป็นมืออาชีพในระดับงานอาชีพ (Career) เลี้ยงชีพได้อย่างมั่นคง เรียนรู้เพื่อให้มีขีดความสามารถทำได้ทำเป็น “Credentialing Learning”

ดังนั้น สป.อว. จึงได้จัดทำข้อกำหนด (Terms of Reference) การจัดทำหลักสูตรการอุดมศึกษาที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเลี้ยงชีพได้อย่างมั่นคง ภายใต้โครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ฯ ปีงบประมาณ 2569 ตามแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการอุดมศึกษา “เรียนเพื่อเรียนรู้ตลอดชีวิต” ที่มี “เส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathway)” เชื่อมโยงพัฒนาการสมรรถภาพ หรือสมรรถนะความชำนาญและเชี่ยวชาญในเส้นทางการทำงานอาชีพปกติใหม่ (Career Path) ในลักษณะ Upskilling Reskilling และ New-Skilling ของกำลังคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมตามความต้องการเฉพาะบุคคลที่หลากหลายและการมีส่วนร่วมของกำลังคนทุกภาคส่วน (ภาคการผลิต บริการ รัฐ และประชาสังคมและชุมชน) การจัดการศึกษาแบบ Equity Diversity และ Inclusion

2.2 เพื่อเชื่อมโยงการศึกษากับการทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ โดยการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้จากการทำงานเพื่อเลี้ยงชีพและสามารถรับปริญญาบัตรได้เมื่อกำลังคนมีคุณสมบัติครบถ้วน (Qualified) ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับหลักสูตรที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษา

2.3 เพื่อพัฒนาหลักฐานเชิงประจักษ์ (Alternative Transcripts) ที่สามารถพิสูจน์ทราบยืนยันความถูกต้อง และรับรองทักษะความสามารถและสมรรถนะทำงานใดงานหนึ่งของผู้เรียนที่น่าเชื่อถือได้ (Alternative Credential)

3. ขอบเขตการดำเนินการ

3.1 กลุ่มเป้าหมาย กำลังคนในทุกภาคส่วน (ภาคการผลิตและอุตสาหกรรม ภาคการบริการ ภาครัฐ และภาคประชาสังคมและชุมชน) และนิสิต/นักศึกษา ในสถาบันการศึกษา โดยเรียงลำดับดังนี้

- 1) กลุ่มแรงงาน (Workforce)
- 2) กลุ่มคนสูงวัย
- 3) กลุ่มนิสิต/นักศึกษา ในสถาบันการศึกษา

3.2 กรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบกระบวนการเรียนรู้

หลักสูตรที่น่าเสนอต้องเป็น “หลักสูตรการศึกษาระยะสั้น” ออกแบบภายใต้กรอบแนวคิด “Skills-First” (ดูหัวข้อ 1 ข้างต้น) เพื่อจัดหา “กำลังคนใหม่ และหรือพัฒนาทรัพยากรบุคลากรของสถานประกอบการ” ภาคการผลิต บริการ ภาครัฐ ภาคประชาสังคมและชุมชน ให้มีทักษะ หรือสมรรถนะที่เปลี่ยนผ่านจากความรู้วิชาการระดับอุดมศึกษา หรือระดับ Tertiary Transforming Knowledge พร้อมปฏิบัติงาน (Work หรือ Task) เฉพาะเจาะจงที่จำเป็นเร่งด่วนตามพันธกิจใหม่เพื่อให้สถานประกอบการนั้นมีศักยภาพปรับเปลี่ยนองค์กรตอบสนองโครงสร้างเศรษฐกิจปกติใหม่ของแต่ละคาบเวลาผ่านพ้นได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ข้อตกลงความร่วมมือ (MOU): หน่วยงานภาคีและสถาบันการศึกษามีข้อตกลงทำความร่วมมือ (Collaboration) เพื่อยกระดับหน่วยงานภาคีให้มีขีดความสามารถดำเนินการเปลี่ยนผ่านผ่านการดำเนินงานรูปแบบเดิมสู่การดำเนินงานเพื่อตอบสนองโครงสร้างเศรษฐกิจปกติใหม่ของแต่ละคาบเวลาผ่านพ้น โดยร่วมกัน:

- วิเคราะห์หา “ทักษะ หรือสมรรถนะที่พึงมี (Skill Gap)” ของกำลังคนจากการเปลี่ยนผ่านความรู้วิชาการเพื่อทำงานที่หน่วยงานภาคีต้องการ

- ออกแบบ (Co-Designed) กระบวนการจัดการศึกษาแบบย้อนกลับเริ่มต้นจากความ Skill Gap ที่ร่วมกันวิเคราะห์มาข้างต้น “Backward Design” โดยต้องเน้นการจัดการศึกษาที่เน้นส่งเสริมให้กำลังคนผู้เรียนสามารถเปลี่ยนผ่านความรู้วิชาการจากสถานศึกษาสู่การทำงานจริงในหน้าที่กำลังคนทำงานอยู่ หรืองานในหน้าที่ใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของเวลาเรียนตลอดหลักสูตร

- กำหนดแนวทาง “พิสูจน์ทราบ” ทักษะ หรือสมรรถนะที่ผู้สำเร็จการศึกษาพึงมีเพื่อออก “ใบรับรองทักษะ (Skill Credential)” ที่หน่วยงานภาคีจะให้คุณค่าและยอมรับ

2. ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Credential): ผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาต้องเป็นทักษะ หรือสมรรถนะพร้อมทำงานใดงานหนึ่งที่เฉพาะเจาะจง “พร้อม” ปฏิบัติงานระดับเริ่มต้น (Entry Level) ในหน้าที่ที่เป็นที่ต้องการของหน่วยงานภาคี โดย Credential ต้องมีคุณลักษณะดังนี้

- เป็นทักษะ หรือสมรรถนะที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านความรู้วิชาการระดับ Tertiary หรือขั้นสูงสำหรับวิชาการปกติใหม่ Transforming Knowledge เพื่อให้มีขีดความสามารถทำงานที่ยังไม่เคยมีมาก่อนได้ และหรือต่อยอดสะสมเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพการทำงาน

- มี “คุณภาพ” เทียบเท่ากับการจัดการศึกษาเรียนรู้ความรู้วิชาการ 9 หน่วยกิตในระบบการจัดการศึกษาแบบทวิภาคหรือต้องเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 285 ชั่วโมง แต่ต้องสามารถบรรลุได้ใน “ระยะเวลาไม่เกิน 4-6 เดือน” การเปรียบเทียบเชิงคุณภาพการศึกษาซึ่งหลักสูตรการศึกษาต้องตระหนัก แต่รูปแบบการดำเนินการจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้พิสูจน์ทราบได้ว่าผู้เรียนมีทักษะ หรือสมรรถนะที่กำหนด

- มีประสิทธิภาพ (Proficiency) ในระดับอย่างน้อย “ทำได้อย่างมั่นใจ (Competent)”

3. เส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathway): เส้นทางการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาตามแนวทาง Skill-First ต้องเป็น “โครงสร้างพัฒนาการทักษะ หรือสมรรถนะ” เข้าสู่ Credential ที่หลักสูตรกำหนดไว้ ... ไม่ใช่โครงสร้างองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ของศาสตร์วิชาการ

4. Outcome Based Education (OBE): หลักสูตรการศึกษาต้องออกแบบการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวคิดและหลักการของการจัดการศึกษาเชิงผลลัพธ์ (Outcome Based Education) โดยต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- ผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อ “สำเร็จ” การศึกษา Program Learning Outcome ต้องสอดคล้องกับ Credential ที่ต้องการพิสูจน์ทราบและรับรองซึ่งเป็น “ขีดความสามารถการทำงานเป็น” มากกว่า “ความเข้าใจวิชาการความรู้”

- Skills Mapping ซึ่งเป็นกระบวนการถอดรหัส Credential ซึ่งอยู่ในรูปแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ให้สามารถระบุ “ความรู้ที่ต้องเปลี่ยนผ่าน Knowledge” “ทักษะพื้นฐานที่ต้องมี (Skills)” “จริยธรรม (Ethics)” และ “อุปนิสัยและลักษณะบุคคลเพื่อทำงาน (Disposition and Characters)” ที่พึงมี ซึ่งจะนำมาออกแบบ “โมดูลการเรียนรู้ (Learning Modules)” ที่สอดคล้องกับ Credential ที่ต้องการพิสูจน์ทราบและรับรอง

- กระบวนการกำหนดรูปแบบ “การวัดผล (Assessment)” และ “วิธีการ และหรือกิจกรรม จัดการเรียนรู้ (Learning Pedagogy and Activities)” และ “การบรรยากาศการเรียนรู้ (Learning Environment)” ที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Constructive Alignment)

- การกำหนด Rubric ที่อธิบายชัดเจนถึงความสามารถหรือระดับประสิทธิภาพ (Proficiency) ในระดับ “มั่นใจ” เพื่อการสื่อสารกับภาคผู้ประกอบการ

5. *ระบบบริหารคุณภาพ (Quality Management)*: หลักสูตรการศึกษาต้องออกแบบระบบบริหารคุณภาพของการดำเนินการจัดการศึกษาที่สร้างความมั่นใจว่าหลักสูตรสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้ตามเป้าประสงค์คุณภาพที่กำหนด และสร้างความพึงพอใจให้กับหน่วยงานภาคี และผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาสมรรถนะการดำเนินการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อรับประกันว่าผู้เรียนทุกคนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตรที่กำหนด หรืออีกนัยหนึ่งคือผลเรียนมี Credential ที่พิสูจน์ทราบได้ว่าเป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานภาคี

6. *Work Examples*: หลักสูตรต้องระบุตัวอย่างงาน (Work Examples) หรือผลงานตัวแทน (Artifacts) หรือหลักฐานเชิงประจักษ์อื่นๆ ที่ผู้เรียนจบหลักสูตรต้องแสดงออกเพื่อวัดระดับประสิทธิภาพ (Proficiency) การทำงานแบบองค์รวมซึ่งอาจจะเกิดจากการศึกษาเรียนรู้และฝึกฝนในหลักสูตรหรือจากประสบการณ์ทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ

7. *กระบวนการ Recognition Prior (Experiential) Learning*: หลักสูตรต้องออกแบบกระบวนการเทียบโอน “การเรียนรู้” ของผู้เรียนจากประสบการณ์การทำงานของผู้เรียนที่ผ่านมา หรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือจากที่อื่นนอกเหนือจากการเรียนรู้ในหลักสูตร RP(E)L เป็นกระบวนการที่สำคัญของแนวคิด Skills-First ที่ส่งเสริมและสนับสนุนแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกำลังคน

8. *กระบวนการออกใบ “รับรอง”*: หลักสูตรต้องออกแบบกระบวนการออกใบรับรอง Credential ที่เป็น “ยอมรับ” และมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ “พิสูจน์ทราบได้” และ “น่าเชื่อถือ” หรือ “สมเหตุสมผล” ตลอดจนแสดงรายการและระดับของทักษะและสมรรถนะที่มีของผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตร

9. *การเปลี่ยนผ่านมาตรฐานการศึกษาสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้*: หลักสูตรการศึกษาต้องเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาที่เป็นหน่วยผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สะท้อนถึงความน่าเชื่อถือความสามารถการทำงาน หรือ Credibility แทนหน่วยเวลา (Time) ปี เดือน และหน่วยกิตชั่วโมง (Credit Hours) เพื่อความเท่าเทียมความหลากหลาย การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคี และกำลังคนที่มีส่วนได้เสียครบทุกภาคส่วน และความต้องเฉพาะบุคคลในการรับการศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่เชื่อมโยงการเลี้ยงชีพได้อย่างมั่นคงตลอดเวลาการทำงานของกำลังคน

3.3 รูปแบบหลักสูตรการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำเสนอรูปแบบหลักสูตรการจัดการศึกษาระยะสั้นตามแนวคิด Skills-First ที่มีใบรับรอง Skill Credential หรือ Micro-Credential ได้สองรูปแบบ ดังนี้

1. *หลักสูตรประกาศนียบัตร (Non Degree/Certificate) แบบไม่สะสมหน่วยกิต (Non-Credit Bearing)*: หลักสูตรการศึกษาระยะสั้นเพื่อ Upskilling หรือ Reskilling หรือ New-Skilling กำลังคนวัยทำงาน และหรือเสริมเพิ่มเติม (Reinforcement) ให้กับผู้เรียนในวัยเรียน ให้มีทักษะ หรือสมรรถนะที่มุ่งเน้นเพื่อทำงานอาชีพ หรืองานในหน้าที่ปกติใหม่ในแต่ละคาบเวลาผ่านพ้นของการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคโนโลยีพลิกผัน โดยที่ทักษะ หรือสมรรถนะที่กำหนด “ไม่จำเป็น” ต้องเปลี่ยนผ่านจาก “ความรู้วิชาการ” ที่ “เป็นส่วนหนึ่ง” ขององค์ความรู้ในหลักสูตรการศึกษาตามมาตรฐานการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2565 ใด ๆ

2. หลักสูตรปริญญาบัตร (Degree) แบบสะสมหน่วยกิต (Credit Bearing): หลักสูตรการศึกษา ระยะสั้นที่มีใบรับรองทักษะ (Skill Credential) หรือ Micro-Credential ที่เปลี่ยนผ่านโครงสร้าง “ความรู้วิชาการ” ใน ศาสตร์สาขาต่างๆ เรียนเพื่อรู้สู่โครงสร้าง “สมรรถภาพ หรือสมรรถนะ” เรียนเพื่อทำอะไรได้ เพื่อ Upskilling หรือ Reskilling หรือ New-Skilling กำลังคนวัยทำงานให้ทำงานอาชีพ หรืองานในหน้าที่ที่พลิกผันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลง เชิงเทคโนโลยี หรืออีกนัยหนึ่งคือ “ความรู้วิชาการ” ที่เปลี่ยนผ่านเป็น “ส่วนหนึ่ง” ของรายวิชา และหรือเป็นองค์ ความรู้วิชาการในหลักสูตรการศึกษาตามมาตรฐานการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2565

นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษารูปแบบนี้ต้องมีคุณลักษณะจำเพาะ ดังนี้

- โครงสร้างทักษะ และหรือสมรรถนะที่กำหนดต้องเป็นโครงสร้างที่เป็นพัฒนาการสู่ เส้นทางความก้าวหน้าของอาชีพ (Career)

- โครงสร้างทักษะ และหรือสมรรถนะดังกล่าวข้างต้นต้องเป็นการออกแบบเชิงหลักสูตร การศึกษาระยะสั้นที่พัฒนาทักษะ หรือสมรรถนะที่เป็นอิสระจากกันและกัน Modularity in Design แต่สามารถนำมา เรียงซ้อนกัน โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Stackable) เพื่อยกระดับประสิทธิภาพหรือความสามารถ การทำงานในตำแหน่งงานที่สูงขึ้นบนเส้นทางความก้าวหน้าของอาชีพ โดยที่ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนสอง หลักสูตรหรือมากกว่าขึ้นไปเพื่อสร้างความสามารถพร้อมทำงานใดงานหนึ่งที่ตลาดแรงงานแต่ละคาบเวลาผ่านพ้น

- สามารถเก็บสะสมทักษะและสมรรถนะการทำงาน (Credibility) ไว้แลกเปลี่ยนเป็น ความสามารถเชิงวิชาการเพื่อรับปริญญาบัตรในระดับและศาสตร์สาขาเมื่อกำลังคนมีวิชาการความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ครบถ้วนสมควร (Qualified) ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Programme Learning Outcomes) ที่กำหนดในหลักสูตรนั้นๆ โดยที่ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคลเหล่านั้น สามารถเป็นการเรียนรู้ทั้งจากหลักสูตรและจากประสบการณ์ทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ

4. เป้าหมายอุตสาหกรรม/กลุ่มการพัฒนา ที่เป็นความต้องการของประเทศ ดังนี้

- 4.1 สินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง
- 4.2 การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและความยั่งยืน
- 4.3 การผลิตยานยนต์ไฟฟ้า
- 4.4 การแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง
- 4.5 Semiconductor อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ และหุ่นยนต์
- 4.6 เทคโนโลยีชีวภาพและพลังงานทางเลือก
- 4.7 เทคโนโลยีดิจิทัล และ AI
- 4.8 ครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 4.9 ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 4.10 สังคม ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. การกำหนดทักษะที่จำเป็น

การเลือกทักษะให้สอดคล้อง/เหมาะสมกับหลักสูตรที่เสนอ ที่เป็นไปตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ภาคแรงงาน ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น ที่ได้จากการจัดทำและวิเคราะห์ Skill Mapping เพื่อหาทักษะที่เป็นความต้องการ โดยเฉพาะการนำทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และ AI มาผลิตและพัฒนากำลังคน รวมถึง ต้องผนวกความรู้และทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับ BCG Model ไว้ในหลักสูตรด้วย

6. การจัดสรรงบประมาณ

6.1 หลักสูตรปริญญาบัตร (Degree) แบบสะสมหน่วยกิต (Credit bearing) (ประกอบด้วย Non Degree 3 หลักสูตร) สนับสนุนงบประมาณไม่เกิน 100,000 บาท/คน/หลักสูตร หลักสูตรละไม่เกิน 40 คน

6.2 หลักสูตรประกาศนียบัตร (Non Degree) ประเภท Non Credit Bearing ที่เป็นหลักสูตรใหม่ที่ไม่เคยเสนอเข้าร่วมโครงการฯ สนับสนุนงบประมาณ 30,000 บาท/คน/หลักสูตร หลักสูตรละไม่เกิน 40 คน โดยจะได้รับการสนับสนุน จำนวน 2 รุ่น

7. ขั้นตอนการดำเนินการ

7.1 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

7.1.1 จัดทำข้อกำหนด (TOR) แจ้งให้สถาบันอุดมศึกษาจัดส่งหลักสูตร และจัดประชุมชี้แจงให้สถาบันอุดมศึกษาทราบ

7.1.2 คณะอนุกรรมการบริหารโครงการฯ พิจารณาคัดเลือกหลักสูตรที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์ในการพิจารณา ทั้งนี้ ผลการตัดสินของคณะอนุกรรมการบริหารโครงการฯ และการแจ้งผลการพิจารณาของ สป.อว. ถือว่าเป็นที่สิ้นสุด

7.1.3 จัดสรรงบประมาณให้กับหลักสูตรผ่านทางสถาบันอุดมศึกษา

7.1.4 คณะอนุกรรมการบริหารโครงการฯ กำกับและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยอาจมีการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยม และ/หรือ เชิญหลักสูตรชี้แจงผลการดำเนินการจัดหลักสูตร และ/หรือ เข้าร่วมการประชุมสัมมนาต่างๆ

7.2 สถาบันอุดมศึกษา

7.2.1 จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์ในการพิจารณาตาม TOR ที่กำหนด พร้อมทั้ง นำส่งลิงก์หน้าเว็บโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ของสถาบันอุดมศึกษา (ที่ระบุหลักสูตรภายใต้โครงการ รายละเอียดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาเปิดรับ และอื่นๆ)

7.2.2 นำส่งหนังสือนำพร้อมหลักสูตรโดยอธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาหรือผู้รับมอบอำนาจลงนามถึงปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ และเสนอผ่านทาง <https://www.nxtgenhedb.com/> ภายในวันที่กำหนด

7.2.3 หลักสูตรที่ผ่านแล้ว สามารถดำเนินการได้ดังนี้

- 1) เปิดรับผู้เรียนผ่านทาง <https://www.facebook.com/groups/nxtgenthe> และช่องทางอื่นๆ ของสถาบัน และขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากทางโครงการฯ ตามแบบฟอร์มที่กำหนด พร้อมแนบสำเนาเอกสารการอนุมัติหลักสูตรจากสถาบัน
- 2) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติ โดยเบิกจ่ายงบประมาณตามระเบียบทางราชการที่เกี่ยวข้อง และไม่สามารถหักค่าดำเนินการหรือค่าบริการวิชาการจากงบประมาณที่ได้รับ
- 3) เมื่อดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องคืนเงินเหลือจ่ายให้กับสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา ในรูปแบบเช็คเท่านั้น และจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนการสอนที่ให้เห็นผลลัพธ์การเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแบบฟอร์มที่กำหนด รวมถึง ถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ infographic (1-2 หน้ากระดาษ A4 ต่อ 1 หลักสูตร) ส่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา และในระบบติดตามประเมินผล <https://www.nxtgenhedb.com/>
- 4) สถาบันอุดมศึกษาจะต้องติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนเป็นรายบุคคล ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบของผู้เรียน รวมถึงความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
- 5) สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเอกสาร/หลักฐาน Skill Transcript/Skill Certificate ที่สามารถพิสูจน์ทราบ ยืนยันความถูกต้อง และรับรองทักษะความสามารถและสมรรถนะทำงานใดงานหนึ่งของผู้เรียนที่น่าเชื่อถือได้

8. หลักเกณฑ์การพิจารณา

- 8.1 สถาบันอุดมศึกษาต้นสังกัดจะต้องเสนอหลักสูตรตามช่องทางและระยะเวลาที่กำหนด
- 8.2 หลักสูตรจะต้องกรอรายละเอียดตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้ครบถ้วน
- 8.3 หลักสูตรที่เสนอจะต้องสอดคล้องตามที่กำหนดไว้ใน TOR
- 8.4 พิจารณาจากผลการดำเนินการที่ผ่านมา การติดตามประเมินผล การบริหารโครงการ การบันทึกข้อมูลในระบบติดตามประเมินผลของหลักสูตรอื่นๆ ที่ผ่านมา ตลอดจน เว็บไซต์โครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ของสถาบันอุดมศึกษา
- 8.5 ผลการพิจารณาเป็น 3 รูปแบบ คือ
 - 1) ผ่าน หลักสูตรสามารถดำเนินการเปิดรับผู้เรียนและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากทางโครงการ
 - 2) ผ่านแบบมีเงื่อนไข หลักสูตรต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรตามที่โครงการกำหนด
 - 3) ไม่ผ่าน

9. การเปิดรับสมัคร

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีหนังสือถึง สป.อว. พร้อมเอกสารการออกแบบหลักสูตร จำนวน หลักสูตรละ 2 ชุด (โดยเสนอหลักสูตรปริญญาได้ไม่เกินสถาบันละ 2 หลักสูตร และเสนอหลักสูตรประกาศนียบัตร

ได้ไม่เกินสถาบันละ 3 หลักสูตร) และเสนอหลักสูตรผ่านทาง <https://www.nxtgenhedb.com/> ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน-15 ธันวาคม 2568 (ยี่สิบวันที่ประทับตราไปรษณีย์เป็นสำคัญ) ทั้งนี้ หากเอกสารที่นำส่งมีรายละเอียดไม่ครบถ้วนตามเงื่อนไขและหากพ้นกำหนดระยะเวลาส่งจะถือว่าเป็นโมฆะ

10. การแจ้งผลการพิจารณา

สป.อว. จะแจ้งผลการพิจารณาให้สถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการพิจารณาทราบ ภายในเดือน มกราคม 2569 โดยผลการตัดสินของคณะกรรมการบริหารโครงการฯ และการแจ้งผลการพิจารณาของ สป.อว. ถือว่าเป็นที่สิ้นสุด
